

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

December 2018

Bevarandeplan för Natura 2000-området *SE0520042 Ramsvikslandet*

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000 - områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitat-direktiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livs-miljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitat- direktivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000- område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och natur- typer, och behov av bevarandeåtgärder, t ex skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontakter Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t ex skydds- beslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har till kommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges. Vid förvaltning och tillståndsprövning utgår man ifrån i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på ”*kartverktyget skyddad natur*”. I kartverktyget söker du upp aktuellt område och klickar på namnet för mer information.

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

L. Smith, A. Olsson

Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0520042 Ramsvikslandet

Kommun: Sotenäs

Områdets totala areal: 851,1 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2018-12-06

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2018-12-20

Markägarförhållanden:

Ramsvikslandet är till största delen privatägt,
Ramsvik 9:1 är statligt ägd (Naturvårdsverket).

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 1997-01-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut
M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

1140 - Blottade ler- och sandbottnar

1150 - Laguner

1160 - Stora vikar och sund

1170 - Rev

1210 - Driftvallar

1220 - Sten- och grusvallar

1230 - Vegetationsklädda havsklippor

1330 - Salta strandängar

4010 - Fukthedar

4030 - Torra hedar

6210 - Kalkgräsmarker

6230 - Stagg-gräsmarker

6270 - Silikatgräsmarker

6410 - Fuktängar

6430 - Högörtängar

8220 - Silikatbranter

8230 - Hällmarkstorräng

91D0 - Skogsbevuxen myr

1014 - Smalgrynsnäcka, *Vertigo angustior*

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden: Det främsta bevarandesyftet är att bevara och utveckla den höga artrikedom och arttäthet som är resultatet av en långvarig, traditionell hävd av de naturliga betesmarkerna. Karaktäristiska är bl.a. de örtrika ljunghedarna, artrika gräs- och lågstarrängarna och kalkrika torrängarna av fårsvingeltyp, de sistnämnda med en särskilt välutvecklad flora. Ålgräsängar samt lerbottnar som blottläggs vid lågvatten är prioriterade naturtyper enligt Ospar. Ostron (*Ostrea edulis*) och torsk (*Gadus morhua*) är prioriterade arter enligt Ospar.

Motivering: Ramsvikslandets utmarker är representativa för Bohuskustens hävdhistoriskt intensivt utnyttjade utmarker där vedväxter förekommer ytterst sparsamt. Området är även geologiskt intressant.

Prioriterade åtgärder: Att med anpassade vård- och förvaltningsåtgärder som efterliknar gångna tiders skötsel kunna fortsätta den hävd som frambringat dagens artrikedom.

Beskrivning av området

Hela Natura 2000-området omfattas av Ramsvikslandets naturreservat. Området ligger inom riksintresse för naturvård och friluftsliv, det är ett vackert och välbesökt rekreationsområde som nyttjas för strövtåg samt för sol och bad. Landmiljöerna inom området utgör också nationella bevarandeområden för odlingslandskapet.

Ramsvikslandet utgör den västligaste delen av Sotenäset och var en halvö fram till 1930-talet, då den delvis sprängda och grävda Sotenkanalen anlades. En svängbro förbinder idag ön med fastlandet. Ramsvikslandets karga och storslagna skönhet är karaktäristisk för ett landskap präglat av vind, hav och ett intensivt markutnyttjande. Landskapet uppvisar en mosaik av vegetationstyper som är representativa för Bohusläns mellersta kustland. Området har en suboceanisk prägel och växtgeografiskt utgör Ramsvikslandet en brytningszon mellan Bohusläns nordliga och sydliga kustarter.

Ramsvikslandet utmärks av de vidsträckta hällmarkerna på bohusgranit, en granit som är vackert röd i de sydvästra delarna och grårod i övrigt. Rikligt med spår av inlandsisen kan ses i form av glaciala skulpturer såsom rundhällar, jättegrytor, isräfflor och skärtråg. Genom området, från norr till söder, sträcker sig en ca 30 m bred rombporfyrgång som återfinns längs kusten från Strömstads skärgård. De östra låga partierna av Ramsvikslandet är rikare på finsediment och här ligger huvuddelen av åkermarken.

Ett av Ramsvikslandets största värden ligger i naturbetesmarkerna med sin rika hävdberoende flora och många arter som indikerar en långvarig hävd. Det tidigare intensiva markutnyttjandet ledde till ett mycket högt betestryck i utmarkerna. Den omväxlande topografin och inslaget av kalk har givit förutsättningar för ett rikt växt- och djurliv. Odlingsmarkerna är omgivna av en randvegetation av ädel- och hedlövskogar och till en mindre del av barrträd. De näringsfattiga hållmarkerna med inslag av ljung- och fukthedar avbryts av skalrika torrängar och kärr. Området har en suboceanisk prägel med arter som klockljung, granspira och hedsäv. Markerna betas till större delen och utgör ett av länets allra vackraste exempel på hävdade utmarker. Här finner vi en hög arttäthet och många sällsynta, hävdberoende växter.

Havsstrandängarna och de grunda vikarna i reservatets södra delar, på Nötö och runt Långetångskilen, är välbesökta rast- och häckningsplatser för vadarfåglar. Dessa ligger på sandigt finjordsunderlag medan havsstränderna i övrigt i huvudsak utgörs av klipp- och klapperstränder.

Det småskaliga odlingslandskapet med välbevarade stengärdsgårdar, stigar, system av åker och äng och utbetesmark i hållmarkshedarna bidrar högst väsentligt till Ramsvikslandets stora värde ur landskaps-estetisk och kulturhistorisk synpunkt. En stor del av Ramsvikslandet har sedan århundraden nyttjats som utmarker. Några exempel på hävdgynnade arter som påträffas på Ramsvikslandet är följande: desmeknopp, engelsk fetknopp, granspira, gullviva, jordtistel, Junfru Marie nycklar, klockljung, kustgentiana, sumpgentiana, ängsgentiana, månårsbräken, rödsäv, saltstarr med flera.

Utvecklingsmark: Stora delar av Natura 2000-området Ramsvikslandet utgörs av utvecklingsmark, sammanlagd areal är ca 365,4 ha. Det är markområden som med tiden och med lämplig skötsel kan utvecklas mot fullgoda Natura 2000-naturtyper. Den överlägset största delen av den arealen har målnaturtyp ris- och gräshed (4030), ca 434 ha. De flesta ytorna har flera målnaturtyper som exempelvis fukthed (4010) och piojärvegetation på silikatrika bergytor (8230). På sikt kan de olika naturtyperna troligtvis även utvecklas i mindre områden intill varandra och bilda större sammanhängande så kallade mosaikgräsmarker. Dessa är vanligt förekommande på många ställen längs västkusten. Cirka 5 ha av utvecklingsmarken är idag obestämd lövskog som på sikt med beteshävd kan utvecklas mot fullgod trädklädd betesmark, ek- eller ädellövsskogsdominerad. Se även under respektive naturtyp.

Vad kan påverka negativt

- Igenväxning av öppna miljöer till följd av svag hävd, upphörande hävd eller nedläggning av åkerbruk.
- Oljeutsläpp.
- Nybyggnation för jordbruksändamål.
- Skalgrustäkt för husbehov.
- Nedskräpning av ilandflutet skräp.

I Habybukten ligger en referensstrand för marint skräp. Stranden städas 3 gånger om året och allt skräp räknas och kategoriseras.

Reservatsföreskrifterna från 2006 reglerar

- Nybyggnation för bostadsändamål
- Anläggande av ny brygga, kaj eller båthamn
- Anordning eller upplåtande av vattenområde för bojförstöjning
- Muddring
- Bedrivande av verksamhet med redskap som omlagrar eller på annat sätt skadar bottensubstratet eller växt- och djursamhällen inom vattenområdet.
- Bedrivande av täkt för husbehov

- Plantering av öppen mark
- Behandling av naturliga fodermarker med gödsel eller bekämpningsmedel samt överföring av dessa markslag till åker, vall eller motsvarande brukning
- Anordnande av upplag annat än för jord- och skogsbrukets behov
- Anläggande av ny väg
- Schaktning, dikning, tippning och fyllning med massor

Bevarandeåtgärder

Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området (7 kap 28 a § miljöbalken). Om en verksamhet/åtgärd påverkar ett Natura 2000-område så kan denna vara tillståndspliktig även om den utförs utanför Natura 2000-området.

I en miljökonsekvensbeskrivning ska även naturtyper och arter utpekade enligt OSPAR beaktas (OSPAR rek 2010/05).

- Natura 2000-området Ramsvikslandet sköts årligen genom bete, slåtter, röjning och bänning. Förvaltare är Västkoststiftelsen.
- I sydöstra delen av området finns en av Sveriges referensstrand för strandskräp. Stranden är en av 6 referensstränder som finns längs Bohuskusten och städas 3 gånger om året. Allt skräp på stranden kategoriseras och data rapporteras till OSPAR.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:**1140 - Blottade ler- och sandbottnar**

Areal: 55 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 1,9 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen Blottade ler- och sandbottnar finns i anslutning till Sote-kanalens norra och södra delar. Naturtypen har en liten utbredning inom området.

Generell beskrivning:

Grunda, sandiga eller leriga bottnar som delvis blottas vid lågvatten, framför allt vid högtryck och ostliga vindar. Dessa bottnar är ofta fria från makrovegetation, men bottnarna kan täckas av stora mängder blågrönalger och kiselalger. Fintrådiga alger och nating kan förekomma. De har ofta en rik infauna av olika grävande maskar och musslor i sedimenten och en rik epifauna på bottnarna av kräftdjur, snäckor och små plattfiskar. Naturtypen är viktig som uppväxtområden för plattfisk och för änder och vadarfåglar, som söker föda på och i de grunda bottnarna.

Det lägsta lågvattenståndet avgränsar naturtypen mot djupare vatten.

Karaktärsarter är bland annat sandmask (*Arenicola marina*), slammärta (*Corophium volutator*) och sandräka (*Crangon crangon*).

Typiska arter är bland annat vanlig hjärtmussla (*Cerastoderma edulis*), sandmussla (*Mya arenaria*), juvenil rödspätta (*Pleuronectes platessa*), adult och juvenil skrubbskädda (*Platichthys flesus*) och större strandpipare (*Charadrius hiaticula*).

Bevarandemål

- Arealen blottade ler- och sandbottnar ska vara inst 1,9 ha.
- Naturtypen ska vara naturlig med avseende på djupförhållanden, substrat och bottenstruktur, och det ska finnas fria passager för djur, växter, sediment och organiskt material utan att antropogena hinder skapas i form av byggnation, muddring, dumpning, etc.
- Det ska finnas en naturlig artsammansättning där populationerna av de typiska arterna finns i livskraftiga bestånd.
- Naturtypen ska fungera som uppväxtområde för plattfisk
- Vattnet ska minst ha God ekologisk status enligt Vattendirektivet.
- Vattenkvaliteten ska minst ha God kemisk status enligt Vattendirektivet.

Negativ påverkan

Ett av de största hoten mot naturtypen är olika former av exploatering. Detta kan leda till fragmentering, skuggning eller försämrade strömförhållanden på de grunda bottnarna. Även en hög förekomst av fintrådiga alger kan påverka naturtypens status.

Ett annat stort hot är höjningen av havsnivån, vilket kan leda till att naturtypen försvinner om den inte har möjlighet att utvidga sig upp på land.

Andra hot är utsläpp av olja och kemikalier.

- Exploatering
- Höjning av havsnivån
- Utsläpp av näringsämnen
- Utsläpp av olja eller kemikalier

Bevarandeåtgärder

Åtgärder som syftar till att säkerställa en god status enligt Vattendirektivet och god miljöstatus enligt Havsmiljödirektivet.

Inventering av naturtypens utbredning och bevarandetillstånd.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är inte känt då naturtypen inte är inventerad i fält.

1150 - Laguner

Areal: 0 ha. Arealen ej fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 2,8 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen förekommer i Långetångskilen vid Haby och troligtvis även på Tryggöskär i områdets södra delar.

Långetångskilen utgörs av ett grunt vattenområde som sammanlänkas med havet via en smal och grund kanal. I de södra delarna är botten väldigt mjuk för att övergå i en mer sandblandad botten i de norra delarna. På dessa bottnar förekommer en hel del hjärtmusselskal. Mjukbotten saknar vegetation, dock växer makroalger på lagunens bergkanter. Långetångskilen tycks vara bra rastlokal för olika vadare vilket möjligen kan tyda på att det finns en rik bottenfauna i lagunen.

Generell beskrivning:

Laguner är ett prioriterat habitat inom Natura 2000 och består av helt eller delvis avsnörda grunda havsvikar, skilda från havet genom trösklar, tät vegetation eller dylikt som begränsar vattenutbytet. Naturtypen är ett mosaikartat biotopkomplex som är rikt på olika slags växt- och djursamhällen. Laguner utgör en viktig livsmiljö för exempelvis fågel- och fiskarter.

Laguner kan ha varierande salthalt och vattenvolym beroende på avdunstning, nederbörd samt tillfälliga inflöden av havsvatten. Vegetation kan saknas helt eller vara riklig och bestå av exempelvis grönalger och nateväxter.

(Laguner är normalt mindre än 25 ha och maxdjupet överstiger normalt inte 4 meter. Hällkar ska inte räknas som laguner. Avgränsning mot öppna havet sätts vid trösklarnas yttre kant.)

Karaktärsarter är bland annat olika arter av nate (*Pomatogeton* spp) och hårnating (*Ruppia maritima*).

Typiska arter är bland annat skruvnating (*Ruppia cirrhosa*), blåstång (*Fucus vesiculosus*) och ler-/sandstubb (*Pomatoschistus* spp).

Bevarandemål

- Arealen lagun ska inte minska och vara minst 2,8 ha.
- Det ska finnas en naturlig artsammansättning där populationerna av de typiska arterna finns i livskraftiga bestånd.
- Naturtypen ska fungera som livsmiljö för vadare.
- Vattenomsättningen ska vara naturlig.
- Lagunen ska inte växa igen.
- Vattnet ska minst ha God ekologisk status enligt Vattendirektivet.
- Vattenkvaliteten ska minst ha God kemisk status enligt Vattendirektivet.

Negativ påverkan

Ett av de största hoten mot naturtypen är olika former av exploatering. Detta kan leda till fragmentering, skuggning eller försämrat vattenutbyte i lagunen. För höga mängder av näringsämnen kan leda till att stora mängder av fintrådiga alger bildas. Övergödning kan även leda till att Lagunen växer igen.

Ett annat stort hot är höjningen av havsnivån, vilket kan leda till att naturtypen försvinner.

Övriga hot mot naturtypen är utsläpp av olja och kemikalier.

- Exploatering.
- Övergödning.
- Klimatförändringar

- Utsläpp av olja eller kemikalier.

Bevarandeåtgärder

Åtgärder som syftar till att säkerställa en god status enligt Vattendirektivet och god miljöstatus enligt Havsmiljödirektivet.

Inventering av naturtypen.

Välbevarad grundvattenförekomst är en viktig förutsättning för att naturtypen ska ha fortsatt höga bevarandevärden.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är okänt, uppföljning av målindikatorer behöver genomföras.

1160 - Stora vikar och sund

Areal: 0 ha. Arealen ej fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 51 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen förekommer i Sotekanalen på områdets östra sida och i sundet mellan Tryggö och Nötö. Bottnarna i området är heterogena och naturtypen är ett komplex av olika habitat. Inom naturtypen varierar vattendjupet mellan ca 0 till 6 meter. Även substratet varierar från sten- till sandbotten och är i de östra delarna skyddad från vågor. En stor del av habitatet förekommer i Habybukten.

I bukten förekommer hållar närmast land där sockertare (*Saccharina latissima*), ektång (*Halidrys siliquosa*) och blåstång (*Fucus vesiculosus*) växer i ett brett bälte med sågtång (*Fucus serratus*). Insprängt i fickor finns täta bestånd av ålgräs (*Zostera marina*) i grov sand. Här förekommer bl.a. tobis (*Ammodytidae*), juvenil torsk (*Gadus morhua*) och ostron (*Ostrea edulis*). Något längre ut, där sandbotten dominerar helt förekommer ett stort och tätt bestånd av ålgräs. I det klara vattnet breder ålgräsetängen ut sig till drygt 4 meters djup. När ålgräset slutar tar en relativt kal sandbotten med inslag av skal över. I övriga delar av ramsvikslandet förekommer ålgräs mer sparsamt. Ålgräsängarna utgör livsmiljö för ett stort antal arter av växter och djur. Små fiskar och kräftdjur kan söka föda och skydd bland bladen som även utgör en växtplats för andra fastsittande djur och alger. På så sätt bidrar ålgräset till att öka den biologiska mångfalden i området. Ålgräsängar är även viktiga uppväxt- och födosöksområden för många kommersiella arter, exempelvis torsk som nyttjar ålgräset både som juvenil och adult. Förutom detta bidrar ålgräset med en rad andra ekosystemtjänster, exempelvis motverkar ålgräset bottenerosion.

Generell beskrivning av naturtypen: Stora grunda vikar och sund har ett begränsat inflytande av sötvatten. Dessa biotopkomplex är ofta skyddade från kraftiga vågor samt innehåller olika typer av sediment och substrat med artrika bentiska växt- och djursamhällen. Det innebär att både Rev, Sandbankar och Blottade ler- och sandbottnar kan ingå i Stora grunda vikar och sund.

Gränsen för grunt vatten går normalt vid 10 meter. Vikarna är normalt större än 25 ha.

Karaktärsarter är bland annat sandstubb (*Pomatoschistus minutus*) och sandmask (*Arenicola marina*).

Typiska arter är bland annat ålgräs, juvenil torsk och ostron

Bevarandemål

- Arealen stora vikar och sund (1160) ska vara minst 51 ha.
- Strukturbildande vegetation av ålgräs (*Zostera*) ska finnas i livskraftiga bestånd. Den totala arealen ska inte minska.
- Kvalitén på ålgräsängarna ska vara god och det ska finnas ålgräs ner till minst 4 meters djup.
- Det ska finnas en naturlig artsammansättning, där populationerna av de typiska arterna finns i livskraftiga bestånd.
- Naturtypen ska vara naturlig med avseende på djupförhållanden, substrat och bottenstruktur, och det ska finnas fria passager för djur, växter, sediment och organiskt material utan att antropogena hinder skapas i form av byggnation, muddring, dumpning, etc.
- Vattnet ska minst ha God ekologisk status enligt Vattendirektivet.
- Vattenkvaliteten ska minst ha God kemisk status enligt Vattendirektivet.

Negativ påverkan

Ett av de största hoten mot naturtypen är olika former av exploatering. Detta kan leda till fragmentering, skuggning eller förändrade försämrade strömförhållanden på de grunda bottenarna.

Även en stor förekomst av eutrofieringsgynnade fintrådiga alger påverkar vikarna mycket negativt. Orsaken till den kraftiga förekomsten av fintrådiga alger i Bohuskustens vikar är troligtvis förändringar i ekosystemet orsakat av bland annat avsaknad av stora rovfiskar och en för stor närsaltsbelastning från land. Den här typen av hot förekommer endast i de vågskyddade delarna av området t.ex. Sotekanalen.

Andra hot är utsläpp av olja och kemikalier, upptag av sand, vattenbruk som lokalt kan ge en ökad organisk belastning och orsaka syrebrist på bottenarna.

- Olika former av exploateringar.
- Ökad mängd fintrådiga alger.
- Grumling av vattnet orsakat av t.ex. muddring eller resuspension.

Bevarandeåtgärder

Åtgärder som syftar till att säkerställa en god status enligt Vattendirektivet och god miljöstatus enligt Havsmiljödirektivet.

Bevarandetillstånd

Naturtypen bedöms ha gynnsamt bevarandetillstånd i området.

1170 - Rev

Areal: 16 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 37 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen förekommer främst på Ramsvikslandets väst- och syd-västsida. Där hårbotten övergår till block, sten och grus bildar reven vanligen mosaik med naturtyp som domineras av finkornigare och mjukare substrat. Vågpåverkan är en av de viktigaste strukturerande skillnaderna på marina hårbottenar och leder till att olika arter kan etablera sig. Exempelvis ersätts den ytnära bården av Fucus-arter med mer lågvuxna rödalgar i mer exponerade miljöer. Förekomsten av olika evertebrater skiljer sig även mellan mer exponerade och skyddade miljöer.

Generell beskrivning:

Biogena och/eller geologiska bildningar av hårt substrat förekommande på hård- eller mjukbottenar. Reven är topografiskt avskilda genom att de höjer sig över havsbotten i littoral och sublittoral zon.

Revmiljön karakteriseras ofta av en zonering av bentiska samhällen av alger och djurarter inklusive konkretioner, skorpbildningar och korallbildningar. Mussel-bankar ingår i naturtypen, om dessa har en täckningsgrad överstigande 10 %.

Rev avgränsas mot omkringliggande botten där revbildningen övergår med mer än 50 % i mjukbottenytor och/eller där biogena bildningar understiger 10 % av täckningsgraden.

Karaktärsarter är bland annat blåstång (*Fucus vesiculosus*), stensnultra (*Ctenolabrus rupestris*) och blåmussla (*Mytilus edulis*)

Typiska arter är bland annat fingertare (*Laminaria digitata*), berggylta (*Labrus berggylta*), torsk (*Gadus morhua*) och purpursnäck (Nucella lapillus).

Bevarandemål

- Arealen Rev (1170) ska inte minska och vara minst 37 ha.
- Naturtypens naturliga zonering i djupled med olika växt- och/eller djursamhälleska vara bibehållen och opåverkad av antropogen påverkan.
- Det ska finnas en naturlig artsammansättning, där de typiska arterna finns i livskraftiga bestånd.
- Naturtypen ska vara naturlig med avseende på djupförhållanden, substrat och bottenstruktur, och det ska finnas fria passager för djur, växter, sediment och organiskt material utan att antropogena hinder skapas i form av byggnation, muddring, dumpning, etc.
- Vattnet ska minst ha God ekologisk status enligt Vattendirektivet.
- Vattenkvaliteten ska minst ha God kemisk status enligt Vattendirektivet.

Negativ påverkan

Området utgörs av en vågexponerad ytterskärgård vilken gör den mindre känslig för övergödning. Ett av de större hoten är utsläpp av olja eller kemikalier från båttrafiken. Naturtypen är även känslig för en ökad sedimentation och försämrade ljusförhållanden i vattenpelaren. Detta kan bland annat orsakas av spridning av muddermassor före och efter dumpning.

- Utsläpp av olja eller kemikalier.
- En ökad pålagring av sediment.
- Försämrade ljusförhållanden orsakat av en ökad mängd sedimentpartiklar eller växtplankton i vattenpelaren.

Bevarandeåtgärder

Åtgärder som syftar till att säkerställa en god status enligt Vattendirektivet och god miljöstatus enligt Havsmiljödirektivet.

Basinventering av naturtypen.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gynnsamt. Bedömningen baseras på att Ramsvikslandet är belägen i det yttre kustbandet och naturtypen förekommer på den mycket exponerade västsidan av ön.

1210 - Driftvallar

Areal: 8,2 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 0,04 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

I Natura 2000-området finns tre driftvallar, de ligger alla tre i det inre av havsvikar längs Ramsvikslandets södra kust. Den västligaste ligger vid Helgevik och den östligaste vid Inre Stenbågen och mellan dessa ligger den tredje vid Grönvik.

Generell beskrivning av naturtypen: Kväverika driftvallar med vegetation av främst ettåriga växter, men ett inslag av fleråriga växter kan förekomma. Driftvallarna uppkommer genom att tång, vass eller annan vegetation drivit med vattnet genom strömmar och vågrörelser och lagrats upp som små vallar längs stränderna. Driftvallar förekommer på flacka stränder dominerade av sten, grus och sand. På det ofta mycket kväverika underlaget förekommer en frodig vegetation. Vålutvecklade driftvallar har en rik fauna av insekter samt vissa kräddjur och är en viktig miljö för näringssökande vadarfåglar. På vallarna förekommer ofta varierande mängder marint skräp. Karaktärsarter är bland annat mållor, gåsört, kråkvicker och trampört. Typiska arter är bland annat olika arter av mållor såsom strandmålla och spjutmålla, marviol och sodaört.

Naturtypen är känslig för övergödning, försämrad (förorenad) vattenkvalitet, brist på driftvallsmaterial, slitage, ökad vattentemperatur, igenväxning, strandexploatering.

Bevarandemål

Antalet Driftvallar (1210) ska vara minst 3 st. Den sammanlagda längden ska vara minst 98 meter, (arealen ska vara minst ca 0,04 ha).

Driftvallarna ska påverkas av strömmar, vågor och saltstänk och bestå av tång, ålgräs eller annan vegetation som drivit med vattnet och förts upp på land. Igenväxningsvegetation av t.ex. vresros eller andra invasiva arter ska inte förekomma. Driftvallarna ska vara fria från marint skräp som med vind och vågor hamnat på land. Det ska finnas en naturlig artsammansättning, som domineras av annuella örter, där populationerna av de typiska arterna inte minskar. Naturtypen ska hysa en rik insektsfauna samt mindre kräddjur.

Negativ påverkan

- Utsläpp/läckage av näringsämnen (fosfor och kväve).
- Utsläpp av olja, bensen eller andra kemikalier.
- Bebyggelse med t.ex. bryggor eller liknande i strandzonen.
- Bortförsel av driftvallsmaterial vid strandstädning eller tångtäkt.
- Slitage orsakat av friluftslivet eller stort antal betesdjur.
- Ökad vattentemperatur påverkar artsammansättningen.
- Igenväxning t.ex. med vresros, åkertistel.
- Stora mängder ilandflutet skräp s.k. marint skräp, ofta från yrkessjöfarten.

Se även negativ påverkan på områdesnivå

Bevarandeåtgärder

- Skötsel enligt skötselplan.

Se beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gynnsamt (inventering 2016).

1220 - Sten- och grusvallar

Areal: 8,2 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 0,16 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

På fyra ställen i Natura 2000-området finns sten- och grusvallar. Områdena är små och ligger utspridda nära havet på följande ställen; på Tryggös västra sida, i den mindre viken vid Skepphällorna, sydväst om Fykan och vid Stäviken på Ramsvikslandet. I området sydväst om Fykan finns mycket block och i den övre delen finns torrängsväxter. I väster övergår området i blockmark. Området vid Stäviken har ett stort inslag av block och i den översta delen växer mycket vresros och vass.

Generell beskrivning av naturtypen: Sten- och grusvallar, inklusive fossila vallar, i direkt anslutning till stranden. Många olika successionsstadier förekommer. I de äldre delarna kan antingen gräs-, ljung- och risvegetation eller en vegetation dominerad av mossor och lavar utvecklas. Vegetationens utformning är beroende av hur exponerad stranden är för vind och vågor. Naturtypen är vanligen ohävdad. Naturtypen är relativt vanlig längs Sveriges kuster. Karaktärsarter är strandkål, saltarv, strandråg, strandärt, kvickrot och strandkvanne. Typiska arter är bl. a. strandkvanne, strandkål, strandvallmo, havtorn samt fågelarterna drillsnäppa och småtärna.

Naturtypen är känslig för utsläpp/läckage av näringsämnen (kväve och fosfor), utsläpp av olja, bensin och kemikalier, slitage, exploatering genom bebyggelse, bryggor och liknande, ökad temperatur.

Bevarandemål

Arealen Sten- och grusvallar (1220) ska vara minst 0,16 hektar.

Naturtypen ska vara öppen med liten eller ingen förekomst av träd eller buskar. Naturtypen kan vara hävdad med betesdjur eller ohävdad med endast naturlig påverkan av vind, vågor och saltstänk. Igenväxningsvegetation, vedartad eller örtartad, ska inte förekomma mer än i begränsad omfattning. För naturtypen främmande eller invasiva arter ska inte förekomma. Sten- och grusvallarna ska vara fria från så kallat marint skräp. Det ska finnas en naturlig artsammansättning där populationerna av de typiska arterna förekommer och inte minskar.

Negativ påverkan

- Höjning av havsnivån, vilket kan leda till att naturtypen försvinner helt.
- Övergödning genom ökad pålagring med ruttnande alger.
- Kvävenedfall, vilket påverkar artsammansättningen.
- Oljeutsläpp.
- Stentäkt och annan exploatering.
- Igenväxning (främst av vresros).
- Ilandflutet skräp.

Se även beskrivning av hotbild på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder

- Skötsel enligt skötselplan

Se beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandetillstånd

Sten- och grusvallarna har gynnsamt bevarandetillstånd (inventering 2016).

1230 - Vegetationsklädda havsklippor

Areal: 61,4 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 2,23 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Vegetationsklädda havsklippor finns på fyra spidda platser inom Natura 2000-området. De består främst av långsmala områden och återfinns vid Fykan, på Ramsvikslandets västra sida mellan Söndre och Nordre Sotebågen, vid Svarta hållorna i söder och längs Sotenkanalens västra sida både på Ramsvikslandet, Nötö och Tryggö. I området på Ramsvikslandet mellan Sotebågarna är naturtypen mycket exponerad mot havet hyser en riklig lavflora, i det långsmala området vid Sotenkanalen finns vissa sprängda ytor i den södra delen.

Generell beskrivning av naturtypen: Branta havsklippor med lav-, gräs- och örtvegetation. Naturtypen är mångsidig och klipporna har en varierande vegetationstäckning beroende bl.a. på havets påverkan, exponeringsgrad, geologi och geomorfologi. Denna zonerings kan innebära att klippavsatser och skrevor på de brantaste delarna närmast havet är fria från vegetation eller bevuxna av blågrönalger medan klipphyllor, branter och sluttningar på de ställen där jord kunnat ackumuleras kan vara gräsbevuxna. I mer skyddade lägen kan ris, örter och vindpinade träd och buskar etablera sig. Närmast vattenlinjen återfinns blågrönalgen *Calothrix scopulorum* och saltlav. Branta havsklippor är omtyckta häckningsplatser för vissa havsfåglar. Gränsdragningen mot vattnet går vid medelvattenståndet och gränsdragningen mot land går där direkt salt- och havspåverkad vegetation upphör. Naturtypen är svår att skilja från Silikatbranter (8220), om den inte är fältbesökt. Karaktärsarter är gulkämpar, daggsvingel, kärleksört, ljung m.fl. Typiska arter är bland annat engelsk fetknopp, gul fetknopp, trift, strandglim, kustbaldersbrå, skörbjuggsört, skärpiplärka, strandskata, silvertärna, labb.

Naturtypen är känslig för försämrade luft- och vattenkvalitet, övergödning, slitage orsakad av friluftsliv och annan mänsklig påverkan, ökad temperatur.

Bevarandemål

Arealen Vegetationsklädda havsklippor (1230) ska vara minst 2,23 hektar. Naturtypen ska vara öppen med liten eller ingen förekomst av träd eller buskar. Igenväxningsvegetation, vedartad eller örtartad, ska inte förekomma mer än i begränsad omfattning. För naturtypen främmande eller invasiva arter ska inte förekomma. Artsammansättningen ska vara naturlig och typisk/karaktäristisk för naturtypen. Populationerna av de typiska arterna ska inte minska.

Negativ påverkan

- Kvävenedfall, vilket påverkar artsammansättningen.
- Oljeutsläpp och bensinspill från båttrafik.
- Hårt slitage och störningar orsakade av det rörliga friluftslivet, t.ex. klättring.
- Exploatering i form av bebyggelse, bryggor, master etc.

Se även beskrivning av hotbild på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder

- Skötsel enligt skötselplan.

Se beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandetillstånd

De vegetationsklädda havsklipporna har gynnsamt bevarandetillstånd (inventering 2016).

1330 - Salta strandängar

Areal: 2,1 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 8,6 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

På Ramsvikslandet finns naturtypen på några spridda ställen, den största sammanhängande arealen återfinns man vid Långetången, de andra finns på Tryggö, vid Haby, längs Sotenkanalen och Grosshamn. Strandängarna hävdas genom bete av nötkreatur.

Utvecklingsmark: Ungefär 1,5 ha av utvecklingsmarken kan på sikt och med lämplig skötsel utvecklas till fullgod salt strandäng, 1330.

Generell beskrivning av naturtypen: Strandängar och strandbetesmarker påverkade av saltvatten med salinitet vanligen över 15 promille. De flesta är eller har varit påverkade av slåtter och/eller betesdrift. Flora och fauna varierar beroende på bland annat underlag och hävdhistorik, men är oftast präglade av antingen pågående traditionell hävd eller tidigare hävd. Arter som indikerar hävdkontinuitet ska finnas. Naturtypen är vanligtvis öppen men enstaka träd och buskar kan förekomma. Habitatet avgränsas mot havet vid medelvattenståndet. Karaktäristiskt är inslaget av saltrika fläckar (saltbrännor) som uppstått genom att vattnet från översvämningar avdunstat. Växt- och djursamhällen har speciella anpassningar till hög salthalt. Typiska arter är bland andra trift, saltmålla, rödsäv, kustarun, strandkrypa, strandskata, gulärta och tofsvipa.

Naturtypen är känslig för igenväxning, ökad beskuggning, uppluckrad grässvål samt konkurrens från ohävdarter och främmande arter. Naturtypen är även känslig för utebliven saltpåverkan, förändringar i ansluten grundvattenförekomst, en höjning av havsnivån, fragmentering och för minskade populationer av karaktäristiska och typiska arter.

Bevarandemål

Arealen Salta strandängar (1330) ska vara minst 8,6 hektar.

Regelbunden hävd genom bete eller slåtter ska påverka området. Ingen skadlig ansamling av förna (t.ex. fjolårsgräs) ska finnas i området efter vegetationsperiodens slut. Typiska och karaktäristiska arter samt andra naturligt förekommande arter ska finnas och förny sig. Krontäckningen av träd och buskar ska vara liten. Igenväxningsvegetation, varken vedartad eller örtartad, ska förekomma mer än i begränsad utsträckning. Vattenståndet ska variera naturligt och översvämningar ske regelbundet. Det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken, markskador eller andra avvattande anläggningar som medför negativ påverkan. Naturliga störningsprocesser i form av saltvatten och saltstänk ska påverka strandängarna. Fysiska strukturer som sand/jordblottor ”saltfrätor” ska finnas. Näringsstatusen ska vara naturlig. För naturtypen främmande arter ska inte förekomma. Typiska och karaktäristiska arter samt andra naturligt förekommande arter av kärlväxter ska förekomma allmänt-rikligt.

Negativ påverkan

- Upphört eller minskat bete, utebliven röjning av igenväxningsvegetation, men också överbete kan missgynna naturtypens karaktäristiska flora.
- Utebliven eller olämplig skötsel av hävdade objekt (på grund av ändrad markanvändning, nedläggning av jordbruk m.m.).
- Spridning av gödsel och tillskottsutfodring av betesdjur ger direkt eller indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.
- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den

dynglevande insektsfaunan och bör därför bara användas vid behov.

- Strandängens karaktäristiska flora och fauna missgynnas av minskad saltvattenspåverkan som kan uppstå genom dräneringar som påskyndar avrinningen från strandängen.
- Förändrad hydrologi.
- Kväve- och försurningsnedfall, vilket påverkar artsammansättningen.
- Intensiv bete och gödsling från gäss kan påverka florans sammansättning negativt.
- Övergödning genom ökad pålagring med ruttnande alger.
- Uppodling och invallningar, uppläggning av muddermassor.
- Markexploatering.

Se även beskrivning av hotbild på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder

- Skötsel enligt skötselplan och åtagandeplaner för miljöstöd.
- Återinventering av naturtypens bevarandetillstånd.
- Välbevarad grundvattenförekomst är en viktig förutsättning för att naturtypen ska ha fortsatt höga bevarandevärden.

Se även beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandetillstånd

Strandängarna har vid fältinventering 2006 bedöms ha gynnsamt bevarandetillstånd.

Gräsmarksuppföljningarna mellan 2006-2014 har visat att habitatet har relativt gott om typiska arter.

4010 - Fukthedar

Areal: 10,2 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 19 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

De största arealerna av naturtypen på Ramsvikslandet finner man på Orrmyren, Ramnemyren och Lilla Bondemyr i den södra respektive sydvästra delen samt utanför Natura 2000-området vid Dammen i de norra delarna.

Utvecklingsmark: Ungefär 4,5 ha, men troligen ännu mer av utvecklingsmarken kan på sikt och med lämplig skötsel utvecklas till fullgod fukthed, (4010). Fukthed står i många fall som målnaturtyp i andra hand efter torra hedar (4030), som oftast är målnaturtyp 1. Arealen mark som kan utvecklas mot 4010 är därför sannolikt större än 4,5 ha.

Generell beskrivning av naturtypen: Fukthed med klockljung bland de dominerande kärlväxterterna i fältskiktet. Torvdjupet är mindre än 3 dm. Krontäckningen av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär är mellan 0 - 30%. Naturtypen är präglad av störning i form av hävd och/eller fluktuationer i markvattennivån. Den har främst utvecklats genom lång beteskontinuitet, ofta i kombination med återkommande bränningar, men återfinns även i kantzonen mot myrar, sjöar och vattendrag. Arter som gynnas av hävd och/eller vattenståndsfluktuationer finns, dels i betespräglade fuktiga, surare marker i det äldre odlingslandskapet. Typen är vanligast i områden med stort nederbördsöverskott t.ex. i Västsverige. I naturtypen ingår såväl hävdade som ohävdade marker. Objektets hävdhistoria bör vara vägledande för den fortsatta skötseln. Fukthedar med lång hävdkontinuitet och hävdgynnade naturvärden är beroende av fortsatt bete, röjning av igenväxningsvegetation samt i vissa fall bränning för att naturtypen skall kunna bibehålla gynnsam bevarandestatus. Skötseln bör utformas enligt objektets speciella natur- och kulturvärden för fält-, busk- och trädskikt. Naturtypen är vanligast i områden med stort nederbördsöverskott som t.ex. i Västsverige. Typiska arter: Jungfru Marie nycklar, sileshårsarterna, granspira, myrlilja, borsttåg, ängsvädd, klockljung m.fl.

Naturtypen är känslig för igenväxning, ökad beskuggning, uppluckrad grässvål samt konkurrens från ohävdarter och främmande arter. Naturtypen är även känslig för förändringar i ansluten grundvattenförekomst, fragmentering och för minskade populationer av karaktäristiska och typiska arter.

Bevarandemål

Arealen Fukthed (4010) ska vara minst 19 hektar.

Regelbunden hävd genom bete, eller slåtter och efterbete, ska påverka området. Ingen skadlig ansamling av förna, t.ex. gammalt fjolårsgräs, ska finnas i området efter vegetationsperiodens slut. Typiska och karaktäristiska arter samt andra naturligt förekommande arter ska finnas och förnyra sig. Hydrologin ska vara ostörd och naturlig med naturliga grundvattennivåer som skapar markfuktighet. Det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken, markskador eller andra avvattande anläggningar som medför negativ påverkan.

Näringsstatusen ska vara naturlig. Krontäckningen av träd och buskar ska vara liten.

Igenväxningsvegetation, varken vedartad eller örtartad, ska finnas mer än i begränsad utsträckning. För naturtypen främmande arter ska inte förekomma. Enstaka värdefulla träd och buskar, t.ex. bärande och blommande träd/buskar, hålträd, hagmarksträd, gamla träd, snår och brynbildande buskar ska förekomma. Typiska arter ska förekomma allmänt-rikligt.

Negativ påverkan

- Gödsling och kväveläckage från angränsande marker påverkar floran negativt.
- Tillskottsutfodring av betesdjuren ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.
- Ändrad markanvändning, nedläggning av jordbruk.
- Minskat eller upphört bete samt utebliven röjning av igenväxningsvegetation leder på sikt till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- Utebliven eller olämplig skötsel t.ex. alltför kraftig röjning av buskar och träd så att organismer som är beroende av dessa strukturer missgynnas.
- Överbete. Alltför intensivt betestryck påverkar naturtypen negativt.
- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den dynglevande insektsfaunan och bör därför bara användas vid behov.
- Markexploatering och annan markanvändningsförändring i objektet eller i angränsande områden, exempelvis grävning, bebyggelse, dikning.
- Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar.

Bevarandeåtgärder

- Skötsel enligt skötselplan och åtagandeplaner för miljöstöd. Objektets hävdhistoria bör vara vägledande för den fortsatta skötseln. Fukthedar med lång hävdkontinuitet och hävdgynnade naturvärden är beroende av fortsatt bete, röjning av igenväxningsvegetation samt i vissa fall bränning för att naturtypen ska kunna bibehålla gynnsam bevarandestatus.
- Återinventering av naturtypens bevarandetillstånd.
- Samtliga diken med avvattande effekt ska vara igenlagda senast år 2030, med undantag för kulturhistoriskt värdefulla diken.
- Översyn av Natura 2000-områdets gränser så att hela naturtypen inkluderas i Natura 2000-området.
- Välbevarad grundvattenförekomst är en viktig förutsättning för att naturtypen ska ha fortsatt höga bevarandevärden.

Se även beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandetillstånd

Naturtypen är inventerad i fält under 2006. Två mindre delområden vid Grosshamn har vid fältinventering bedöms ha icke fullgod natura-naturtyp medan alla de övriga har bedömts ha gynnsamt bevarandetillstånd.

Uppföljning av naturtypens hävdstatus och förekomst av typiska arter och gräsmarksarter har gjorts under gräsmarksuppföljningen 2006-2014. Uppföljningen mellan 2006-2014 har indikerat att de två områdena vid Grosshamn har få typiska gräsmarksarter medan de delområden som finns längre söder ut har relativt gott om gräsmarksarter.

4030 - Torra hedar

Areal: 103 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen finns spridd på Ramvikslandet men störst sammanhängande områden finns på båda sidor om vägen till Grosshamn, strax efter bommen samt norr om vägen mot Fykan och vid Grosshamn väster om gårdarna. Naturtypen finns även på norra sidan av vägen norr om Haby strax efter överfarten över Sotenkanalen.

Utvecklingsmark: Ungefär 434 ha av utvecklingsmarken kan på sikt och med lämplig skötsel utvecklas till naturtypen torra hedar (4030).

Generell beskrivning av naturtypen: Torra till friska, hävdpräglade hedar på silikatrika podsoljor (ej sandfält). Naturtypen har utvecklats genom lång beteskontinuitet, ofta i kombination med återkommande bränningar. Kronträckning av träd och buskar är 0 - 30%. Hävdgynnade arter finns. Typiska arter som återfinns inom naturtypen är bland annat blåsuga, kattfot, slättegubbe, hirsstarr, vårstarr, pillerstarr, knägräs, ljungögontröst, vanlig ögontröst, stenmåra, stagg, ängsvädd m fl. Karaktärsarter är ljung, blåbär, lingon, gråfibbla m fl.

Naturtypen är känslig för igenväxning, ökad beskuggning, uppluckrad grässvål samt konkurrens från ohävsarter och främmande arter. Naturtypen är även känslig för fragmentering och för minskade populationer av karaktäristiska och typiska arter.

Bevarandemål

Arealen Torra hedar (4030) ska vara minst 103 hektar.

Regelbunden hävd genom bete ska prägla området. I återkommande intervaller ska även brand (naturvårdsbränning) påverka naturtypen. Naturliga störningsprocesser i form av tramp, saltvatten/saltstänk och periodisk torkstress, ska förekomma. Karaktärsarten ljung ska finnas. Typiska och karakteristiska arter samt andra naturligt förekommande arter ska finnas och föryngra sig. Naturtypen ska ha en ostörd hydrologi. Krontäckningen av träd och buskar ska vara liten. Igenväxningsvegetation, varken vedartad eller örtartad, ska förekomma mer än i begränsad utsträckning. Näringsstatusen ska vara naturlig. Det ska finnas födoresurser såsom pollen- och nektarresurser för fjärilar, bin och andra insekter. Fysiska strukturer i form av hållar, bryn, stenmurar, rösen och småvatten ska förekomma. Enstaka värdefulla träd, t.ex. bärande och blommande träd, hålträd, gamla träd etc. ska förekomma. Värdefulla buskar t.ex. bärande och blommande buskar, snår och brynbildande buskar ska förekomma. För naturtypen främmande arter ska inte förekomma. Typiska och karakteristiska arter samt andra naturligt förekommande arter ska förekomma allmänt-rikligt.

Negativ påverkan

- Spridning av gödsel i naturtypen påverkar floran negativt.
- Tillskottsutfodring av betesdjuren ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.
- Utebliven röjning av igenväxningsvegetation och minskat eller upphört bete leder på sikt till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- Alltför kraftig röjning av buskar och träd så att organismer som är beroende av dessa strukturer missgynnas.
- Överbete. Alltför intensivt betestryck påverkar naturtypen negativt.
- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den dynglevande insektsfaunan och bör därför bara användas vid behov.

- Markexploatering och annan markanvändningsförändring i objektet eller i angränsande områden, exempelvis skogsplantering, dikning och täktverksamhet.
- Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar påverkar floran negativt.
- Insådd av för naturtypen främmande arter.

Bevarandeåtgärder

- Skötsel enligt skötselplan och åtagandeplaner vilket bland annat innefattar bete, bränning, röjning m.m. Objektets hävdhistoria bör vara vägledande för den fortsatta skötseln. Hedar med lång hävdkontinuitet och hävdgynnade naturvärden är beroende av bete (i vissa fall slåtter), röjning av igenväxningsvegetation samt i vissa fall bränning för att naturtypen ska kunna bibehålla gynnsam bevarande status. Bränning ska ske regelbundet, minst vart 10:e år.
- Återinventering av naturtypens bevarandetillstånd.

Se även beskrivning av hotbild på områdesnivå.

Bevarandetillstånd

Naturtypen är inventerad i fält under 2006. Två mindre delområden vid Haby har bedömts ha icke fullgod natura-naturtyp medan alla övriga har bedömts ha gynnsamt bevarandetillstånd.

Uppföljning av naturtypens hävdstatus och förekomst av typiska arter och gräsmarksarter har gjorts under gräsmarksuppföljningen 2006-2014. Uppföljningen indikerar att förekomsten av typiska gräsmarksarter varierar något mellan delytorna. Hävden är till största delen god till relativt god.

6210 - Kalkgräsmarker

Areal: 4,5 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 6,8 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen finns på Ramsvikslandet vid västra delen av norr om Grosshamn, Soteskogsmyn, i Hällingedalen, vid Dammbacken, norr om Långetången och på Tryggö. Delområdena är förhållandevis små.

Utvecklingsmark: Ungefär 0,8 ha av utvecklingsmarken kan på sikt och med lämplig skötsel utvecklas till fullgod kalkgräsmark (6210).

Generell beskrivning av naturtypen: Torra till friska, hävdpräglade kalkrika gräsmarker nedanför trädgränsen ofta med ett mycket stort inslag av örter. Naturtypen har utvecklats genom långs hävdkontinuitet men kan vara stadd i igenväxning. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0 - 30%. Hävdgynnade arter ska finnas. Ibland kan dessa marker vara viktiga orkidèlokaler. Typiska arter är bl.a. spåtistel, låsbräken, trollsmultron, käringtand, ängshavre, jungfrulin, mindre blåvinge, skogsvisslare, silversmygare m fl.

Naturtypen är känslig för igenväxning, ökad beskuggning, uppluckrad grässvål samt konkurrens från ohävdarter och främmande arter. Naturtypen är även känslig för förändringar i ansluten grundvattenförekomst, fragmentering och för minskade populationer av karaktäristiska och typiska arter.

Bevarandemål

Arealen Kalkgräsmarker ska vara minst 6,8 hektar.

Regelbunden hävd genom bete (ej vintertid), eller slåtter och efterbete, ska påverka området. Ingen skadlig ansamling av förna (t.ex. gammalt fjolårsgräs) ska finnas i området efter vegetationsperiodens slut. Typiska och karaktäristiska arter samt andra naturligt förekommande arter ska finnas och förnyra sig. Naturtypen ska ha en ostörd hydrologi och näringsstatusen i marken ska vara naturlig. Krontäckningen av träd och buskar ska vara liten. Igenväxningsvegetation, vedartad eller örtartad, ska inte förekomma mer än i begränsad utsträckning. För naturtypen främmande arter ska inte förekomma. Enstaka värdefulla träd och buskar, t.ex. bärande och blommande träd/buskar, hålträd, hagmarksträd, gamla träd, snår etc. ska förekomma. Typiska kärlväxter som ska ha allmän-riklig förekomst.

Negativ påverkan

- Spridning av gödsel i naturtypen påverkar floran negativt.
- Tillskottsutfodring av betesdjuren ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.
- Utebliven röjning av igenväxningsvegetation och minskat eller upphört bete leder på sikt till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- Alltför kraftig röjning av buskar och träd så att organismer som är beroende av dessa strukturer missgynnas.
- Överbete. Alltför intensivt betestryck påverkar naturtypen negativt.
- Skötsel som avlägsnar småbiotoper, kantzoner och mosaikmiljöer och skapar skarpa gränser mellan olika markslag påverkar naturtypen negativt.
- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den dynglevande insektsfaunan och bör därför bara användas vid behov.
- Markexploatering och annan markanvändningsförändring i objektet eller i angränsande

områden, exempelvis skogsplantering, dikning och täktverk-samhet.

- Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar påverkar florán negativt.
- Insådd av för naturtypen främmande arter.

Bevarandeåtgärder

- Skötsel enligt skötselplanen för naturreservatet samt åtagandeplaner för miljöstöð.
- Inventering och återinventering av naturtypens bevarandetillstånd.
- Välbevarad grundvattenförekomst är en viktig förutsättning för att naturtypen ska ha fortsatt höga bevarandevärden.

Bevarandetillstånd

Kalkgräsmarkerna vid Grosshamn samt nära Grönviksmyren är inventerade i fält under 2006 och har bedömts ha gynnsamt bevarandetillstånd. Områdena vid Långetången har endast besöks i fält under gräsmarksuppföljningen 2006-2014. Uppföljningen indikerar gott om typiska arter i dessa områden och de bedöms därför ha gynnsamt bevarandetillstånd. Övriga delområden har enligt uppföljningen något färre hävdgynnade gräsmarksarter.

Två mindre områden på Nötö har under fältinventeringen bedömts ha icke fullgod Natura-naturtyp.

6230 - Stagg-gräsmarker

Areal: 8,5 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 2,43 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen förekommer spritt i området men har ingen omfattande utbredning. Naturtypen finns vid Grosshamn, nordväst om Ramsviksgårdarna och inom ett litet område vid Dammbacken.

Generell beskrivning av naturtypen: Artrika, hävdpräglade stagg-gräsmarker nedanför trädgränsen på torra - friska, silikatrika jordar. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet, men kan vara stadd i igenväxning. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0 - 30%. Hävdgynnade arter ska finnas. Typiska arter är: blåsuga, slåttergubbe, kattfot, ormrot, granspira, knägräs, pillerstarr, brunfläckig pärlemorfjäril, smultronvisslare, vitfläckig guldvinge m.fl.

Naturtypen är känslig för igenväxning, ökad beskuggning, uppluckrad grässvål samt konkurrens från ohävdarter och främmande arter. Naturtypen är även känslig för förändringar i ansluten grundvattenförekomst, fragmentering och för minskade populationer av karaktäristiska och typiska arter.

Bevarandemål

Arealen Stagg-gräsmarker (6230) ska vara minst 2,43 hektar.

Regelbunden hävd med bete (helst med nötdjur) (ej vintertid), eller slåtter och efterbete, ska påverka området. Ingen skadlig ansamling av förna (t.ex. fjolårsgräs) ska finnas i området efter vegetationsperiodens slut. Typiska och karaktäristiska arter samt andra naturligt förekommande arter ska finnas och förnygra sig. Naturtypen ska ha en ostörd hydrologi och näringsstatusen i marken ska vara naturlig. Stagg-gräsmarkerna ska vara öppna och krontäckningen liten. Varken vedartad eller örtartad igenväxningsvegetation ska förekomma mer än i begränsad utsträckning. För naturtypen främmande arter ska inte förekomma. Enstaka värdefulla träd och/eller buskar, t.ex. bärande och blommande träd/buskar, hålträd, snår etc. ska förekomma. Typiska och karaktäristiska arter ska förekomma allmänt-rikligt.

Negativ påverkan

- Spridning av gödsel i naturtypen påverkar floran negativt.
- Tillskottsutfodring av betesdjuren ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.
- Utebliven röjning av igenväxningsvegetation och minskat eller upphört bete leder på sikt till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- Alltför kraftig röjning av buskar och träd så att organismer som är beroende av dessa strukturer missgynnas.
- Överbete. Alltför intensivt betestryck påverkar naturtypen negativt.
- Skötsel som avlägsnar småbiotoper, kantzoner och mosaikmiljöer och skapar skarpa gränser mellan olika markslag påverkar naturtypen negativt.
- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den dynglevande insektsfaunan och bör därför bara användas vid behov.
- Markexploatering och annan markanvändningsförändring i objektet eller i angränsande områden, exempelvis skogsplantering, dikning och täktverk-samhet.
- Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar påverkar floran negativt.
- Insådd av för naturtypen främmande arter.

Se även beskrivning av hotbild på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder

- Skötsel enligt skötselplan för naturreservatet och åtagandeplaner för miljöstöd.
- Alla diken med en avvattnade effekt ska vara igenlagda senast år 2030, med undantag för kulturhistoriskt värdefulla diken.
- Återinventering av naturtypens bevarandetillstånd.
- Välbevarad grundvattenförekomst är en viktig förutsättning för att naturtypen ska ha fortsatt höga bevarandevärden.

Se även beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandetillstånd

Naturtypen är inventerad i fält under 2006 och 2008 och har bedömts ha gynnsamt bevarandetillstånd. Gräsmarksuppföljningen 2006-2014 indikerar att det finns relativt gott om hävdgynnade gräsmarksarter i områdena.

6270 - Silikatgräsmarker

Areal: 17 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

På Ramsvikslandet finns naturtypen på flera platser i området, som exempel kan nämnas Fykan, Hällingedalen, Haby och östra delarna av Soteskogsmyn. Naturtypen som är spridd och har haft olika hävdhistoria på olika ställen. Vissa gräsmarker har hävdats med bete, andra har hävdats genom slåtter.

Utvecklingsmark: Ungefär 3,6 ha av utvecklingsmarken kan på sikt och med lämplig skötsel utvecklas till fullgod silikatgräsmark (6270).

Generell beskrivning av naturtypen: Artrika, hävdpräglade gräsmarker nedanför trädgränsen på torra till friska, silikatrika jordar. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet, men kan vara stadd i igenväxning. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0 - 30%. Hävdgynnade arter ska finnas. Typiska arter är bl.a. blåsuga, slåttergubbe, darrgräs, jungfrulin, slät dyngbagge (m.fl. dyngbaggsarter), månhornsbagge, vårtordyvel, ängspärlemorfjäril, smultronvisslare, slåttergräsfjäril m.fl.

Naturtypen är känslig för igenväxning, ökad beskuggning, uppluckrad grässvål samt konkurrens från ohävsarter och främmande arter. Naturtypen är även känslig för förändringar i ansluten grundvattenförekomst, fragmentering och för minskade populationer av karaktäristiska och typiska arter.

Bevarandemål

Arealen Silikatgräsmarker (6270) ska vara minst 17 hektar.

Regelbunden hävd ska påverka området genom årligt bete (helst med nötdjur) (ej vintertid), eller genom slåtter och efterbete. Ingen skadlig ansamling av förna (t.ex. fjolårsgräs) ska finnas i området efter vegetationsperiodens slut. Typiska och karaktäristiska arter samt andra naturligt förekommande arter ska finnas och förnygra sig. Naturtypen ska ha en ostörd hydrologi och näringsstatusen i marken ska vara naturlig. Krontäckningen av träd och buskar ska vara liten. Varken vedartad eller örtartad igenväxningsvegetation ska förekomma mer än i begränsad utsträckning. För naturtypen främmande arter ska inte förekomma. Enstaka värdefulla träd och buskar, t.ex. bärande och blommande träd/buskar, hålträd, hagmarksträd, gamla träd, snår, brynbildande buskar etc. ska förekomma. Typiska och karaktäristiska arter ska förekomma allmänt-rikligt.

Negativ påverkan

- Spridning av gödsel i naturtypen påverkar floran negativt.
- Tillskottsutfodring av betesdjuren ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.
- Utebliven röjning av igenväxningsvegetation och minskat eller upphört bete leder på sikt till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- Alltför kraftig röjning av buskar och träd så att organismer som är beroende av dessa strukturer missgynnas.
- Överbete. Alltför intensivt betestryck påverkar naturtypen negativt.
- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den dynglevande insektsfaunan och bör därför bara användas vid behov.
- Markexploatering och annan markanvändningsförändring i objektet eller i angränsande områden, exempelvis skogsplantering, dikning och täktverk-samhet.

- Gödslings- och förurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar.

Se även beskrivning av hotbild på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder

- Skötsel enligt skötselplan för naturreservatet samt åtagandeplan för miljöstöd..
- Objektets hävdhistoria bör i första hand vara vägledande för den fortsatta skötseln så att t.ex. ett objekt med lång kontinuitet av slätter även fortsättningsvis hävdas genom slätter och en sedan lång tid betad mark fortsätter att betas.
- Återinventering av naturtypens bevarandetillstånd.
- Välbevarad grundvattenförekomst är en viktig förutsättning för att naturtypen ska ha fortsatt höga bevarandevärden.

Se även beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandetillstånd

Samtliga delytor utom den vid Haby är inventerade i fält under 2006. Ytan vid Haby besöktes under gräsmarksuppföljningen 2006-2014, liksom de övriga. Samtliga delområden bedöms ha gynnsamt bevarandetillstånd.

6410 - Fuktängar

Areal: 2 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 9 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Fuktängarna är utspridda och finns fläckvis i området, företrädesvis finns kalkfuktängarna i norr kring Grosshamn, medan typen fuktängar med blåtåtel finns i väster kring Sote huvud och i söder nära Nötö. Ett relativt stort område fuktäng finner man utanför Natura 2000-området vid Dammen på norra Ramsvikslandet.

Utvecklingsmark: Ungefär 2,1 ha av utvecklingsmarken kan på sikt och med lämplig skötsel utvecklas till fullgod fuktäng (6410).

Generell beskrivning av naturtypen: Hävdpräglade fuktängar med blåtåtel eller starr nedanför trädgränsen. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet. Krontäckning av träd och buskar är 0 - 30%. Hävdgynnade arter ska finnas. Två undertyper finns: a) Fuktängar på neutrala till alkaliska, kalkrika jordar med ett varierande vatteninnehåll, ofta relativt artrika. Här ingår bl.a. "kalkfuktängen". b) Fuktängar på surare jordar, ibland torvrika med blåtåtel, tåg- och starrarter. Typen varierar beroende på hävd och hävdintensitet. Båda typerna av fuktäng finns representerade på Ramsvikslandet.

Typiska arter:

6410: Jungfru Marie nycklar, gökblomster, stagg, granspira m fl.

6411: Hårstarr, ängsstarr, stor ögontröst, vildlin, tätört m fl.

Gemensamma: Ormrot, darrgräs, slätterblomma, gulärta, storspov, rödbena, toftsvipa.

Naturtypen är känslig för igenväxning, ökad beskuggning, uppluckrad grässvål samt konkurrens från ohävdarter och främmande arter. Naturtypen är även känslig för förändrad hydrologi som tex förändringar i ansluten grundvattenförekomst, fragmentering och för minskade populationer av karaktäristiska och typiska arter.

Bevarandemål

Arealen Fuktängar (6410) ska vara minst 9 hektar.

Regelbunden hävd genom bete (helst med nötdjur) (ej vintertid) eller slätter och efterbete, ska påverka området. Ingen skadlig ansamling av förna (t.ex. fjolårsgräs) ska finnas i området efter vegetationsperiodens slut. Typiska och karaktäristiska arter samt andra naturligt förekommande arter ska finnas och föryngra sig. Hydrologin ska vara naturlig och markfuktigheten tillräcklig. Det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken, markskador eller andra avvattande anläggningar som medför negativ påverkan. Näringsstatusen i marken ska vara naturlig. Krontäckningen av träd och buskar ska vara liten. Varken vedartad eller örtartad igenväxningsvegetation ska förekomma mer än i begränsad utsträckning. För naturtypen främmande arter ska inte förekomma. Typiska kärlväxter ska förekomma allmänt-rikligt.

Negativ påverkan

- Spridning av gödsel i naturtypen påverkar floran negativt.
- Tillskottsutfodring av betesdjuren ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.
- Utebliven röjning av igenväxningsvegetation och minskat eller upphört bete leder på sikt till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- Alltför kraftig röjning av buskar och träd så att organismer som är beroende av dessa

strukturer missgynnas.

- Den fuktiga marken gör att grässvålen är extra känslig för tramp från tunga djur.
- Överbete. Alltför intensivt betestryck påverkar naturtypen negativt.
- Skötsel som avlägsnar småbiotoper, kantzoner och mosaikmiljöer och skapar skarpa gränser mellan olika markslag påverkar naturtypen negativt.
- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den dynglevande insektsfaunan och bör därför bara användas vid behov.
- Markexploatering och annan markanvändningsförändring i objektet eller i angränsande områden, exempelvis skogsplantering, dikning och täktverk-samhet.
- Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar.

Se även negativ påverkan på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder

- Skötsel enligt skötselplan för naturreservatet samt åtagandeplaner för miljöstöd.
- Återinventering av naturtypens bevarandetillstånd.
- Alla diken med en avvattande effekt ska vara igenlagda senast år 2030, med undantag för kulturhistoriskt värdefulla diken.
- Utöka Natura 2000-området så att området runt Dammen ingår.
- Välbevarad grundvattenförekomst är en viktig förutsättning för att naturtypen ska ha fortsatt höga bevarandevärden.

Se även beskrivning av bevarandeåtgärder på områdesnivå.

Bevarandetillstånd

Fuktängarna inventerades i fält under 2006 och 2008 och har bedömts ha gynnsamt bevarandetillstånd.

Delområdena ingår även i gräsmarksuppföljningen 2006-2014 vilken indikerar relativt gott om hävdgynnade gräsmarksarter.

6430 - Högörtängar

Areal: 8 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen är inte funnen i området och bör därför utgå. Det är rapporterat till regeringen att den bör utgå ur bevarandeplanen (2014).

BevarandemålNegativ påverkanBevarandeåtgärderBevarandetillstånd

8220 - Silikatbranter

Areal: 8,52 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 1,42 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Små områden med silikatbranter finns spridda på fyra ställen inom Natura 2000-området. Nordöst om Fykan på Strutbergets västsida finns en långsmal brant där ljung och mindre buskar växer på bergshyllor. De övriga tre silikatbranterna ligger alla på södra Nötö nära kanlen/sundet mot Tryggö.

Generell beskrivning av naturtypen: Silikatbranter utgörs av silikatrika klippor, med vegetation på stenhällar och i sprickor. Naturtypen är spridd i Sverige och omfattar alla sluttningar eller lutande (minst 30 grader) klippytor med silikatrika bergarter, förutom klippor som påverkas av havet. Berggrunden utgörs av svårvittrade och näringsfattiga graniter, gnejser och mesotrofa bergarter som t ex kalkfattiga skiffrar. I representativa fall är branten högre än 5 meter och består huvudsakligen av fast berggrund till skillnad från rasmarker. Vegetationen utgörs av kärlväxter i sprickor samt av lavar och mossor på de branta klippväggarna och under överhäng. Habitat är i regel tämligen artfattigt när det gäller kärlväxter. På klippställarna förekommer däremot rikligt med lavar framförallt av släktena *Parmelia*, *Umbilicaria*, *Rhizocarpon*, *Lecanora* och *Lecidea*, och i sprickorna växer sparsamt med ormbunkar, enstaka gräs och mossor. I habitatet ingår också mindre klippshyllor med vegetation jämte de arter som växer i klippsprickor och under överhäng. Träd förekommer normalt inte, och även i mindre branter ska kronäckningen alltid vara liten. Växksamhällena varierar starkt med expositionsgrad och fuktighetsförhållanden. Förekomsten av sprickbildningar, översilade ytor och klippshyllor med tunt jordtäckte är viktiga faktorer för vegetationen. Branterna är ofta boplatser för rovfåglar. Naturtypen är vanlig i Sverige och dess främsta naturvårdsintresse ligger i dess roll som livsmiljö för t.ex. lavar och rovfåglar. Typiska arter: Gaffelbräken, liten fetknopp, bergglim, vårspärgel, klipplav, skuggklotterlav, vindlav, svart rutlav, mörk kartlav med flera.

Naturtypen är känslig för hårt slitage, förändrad hydrologi och luftfuktighet, försämrade luftkvalitet, fragmentering och minskade populationer av karaktäristiska och typiska arterna.

Bevarandemål

Arealen Silikatbranter (8220) ska vara minst 1,42 ha.

Silikatbranten ska vara orörd och påverkad enbart av naturliga processer och störningar såsom saltvattenstänk, solsken, periodisk torkstress och vindar. Typiska och karaktäristiska arter samt andra naturligt förekommande arter ska finnas och förnyas sig. Hydrologin ska vara opåverkad. Träd- och buskskikt ska vara sparsamt eller helt saknas. Fysiska strukturer i form av blottade berghällar och t.ex. klippavsatser med tunt jordlager ska förekomma.

Igenväxningsvegetation ska saknas eller endast finnas i begränsad omfattning. Typiska och karaktäristiska arter av lavar ska förekomma tämligen allmänt. Framförallt ska lavar av släktena *Parmelia*, *Umbilicaria* och *Rhizocarpon*, förekomma. Typiska arter av mossor och kärlväxter ska ha enstaka - tämligen allmän förekomst.

Negativ påverkan

- Intensivt friluftsliv, t.ex. bergsklättring, medför slitage och störning som följd.
- Bergtäkt medför negativ påverkan på strukturer, funktioner samt på artsammansättningen i naturtypen.
- Klimatförändringar kan leda till förändrad konkurrenssituation där vissa arter gynnas på bekostnad av andra, bland annat genom ökad utbredning av buskvegetation.

Se även beskrivning av hotbild på områdesnivå.

Bevarandetillstånd

Silikatbranterna har gynnsamt bevarandetillstånd (inventering 2016).

8230 - Hällmarkstorräng

Areal: 272,9 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 5,62 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypens utbredning på Ramsvikslandet är spridd. Den finns söder om Fykan på Källebergets västsida, södra delarna av Koholmen, Svarta Hällorna och Tärneskär samt vid Haby. Merparten av delområdena med naturtypen är inventerade i fält.

Utvecklingsmark: Ungefär 3,6 ha av utvecklingsmarken kan på sikt och med lämplig skötsel utvecklas till fullgod hällmarkstorräng (8230).

Generell beskrivning av naturtypen: Växtsamhällen med torktåliga arter av kärlväxter, lavar och mossor på silikatrika hällmarksytor. Hällarna är tidvis mycket torra och har ett tunt, fläckvist förekommande jordtäck som maximalt får täcka 50% av ytan. Ytorna är främst plana och består oftast av näringsfattiga graniter och gnejser. Naturtypen förekommer i huvudsak i områden med någon typ av störning, till exempel bete. De artrikaste och värdefullaste exemplen förekommer i öppna betesmarker, kust- eller åkerlandskap. Periodvis översilning med näringsrikt vatten från gräsmarksytor, fågelspillning m.m. kan ge en artrik och svagt kalkgynnad växtlighet. I de bäst utvecklade typerna påträffas också rikligt med mossor och lavar. Naturtypen har liten kronträckning. Det är en relativt vanlig naturtyp som förekommer i hela landet. Typiska arter är bl.a. kattfot, gul fetknopp, styvmorsviol, vårtåtel, tuschlav, slanklav, rynkig navellav.

Naturtypen är känslig för igenväxning, näringstillförsel, förändrad hydrologi och luftfuktighet, försämrad luftkvalitet, fragmentering och minskade populationer av karaktäristiska och typiska arter.

Bevarandemål

Arealen Hällmarkstorräng (8230) ska vara minst 5,62 hektar.

Regelbunden hävd och/eller annan regelbunden störning som t.ex. röjning eller naturvårdsbränning ska påverka området. Även naturliga störningsprocesser såsom tramp och periodvis torkstress ska påverka området. Ingen skadlig ansamling av förna ska finnas i området efter vegetationsperiodens slut. Typiska och karaktäristiska arter samt andra naturligt förekommande arter ska finnas och förnygra sig. Naturtypen ska ha en ostörd hydrologi. Träd- och buskskiktet ska vara sparsamt (mindre än 30 % krontäckning) eller saknas helt.

Igenväxningsvegetation, varken vedartad eller örtartad, ska förekomma. Fysiska strukturer i form av hällar med blottat berg samt enstaka busksnår, bryn etc ska förekomma. För naturtypen främmande arter ska inte finnas. Artsammansättningen i fält- och markskikt ska vara naturlig och karaktäristisk för naturtypen med torktåliga kärlväxter, mossor och lavar. Typiska arter av kärlväxter, lavar, mossor ska förekomma allmänt-rikligt.

Negativ påverkan

- Spridning av gödsel i naturtypen påverkar floran negativt.
- Tillskottsutfodring av betesdjuren ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.
- Ändrad markanvändning, till exempel upphörande hävd genom slåtter, bete eller naturvårdsbränning.
- Igenväxning av angränsande marker.
- Slitage orsakat av ett intensivt friluftsliv.
- Luftföroreningar har negativ effekt på vissa arter av lavar och mossor, och en indirekt effekt

via en kontaminering av jord och vatten.

- Klimatförändringar kan leda till förändrad konkurrenssituation där vissa arter gynnas på bekostnad av andra, bland annat igenom ett ökat jordtäckte och igenväxning.
- Användning av bekämpningsmedel påverkar flera arter negativt.
- Ändrad hydrologi.

Se även beskrivning av hotbild på områdesnivå.

Bevarandeåtgärder

- Skötsel enligt skötselplanen för naturreservatet (utmarksbete) samt enligt åtagandeplaner för miljöstöd.
- Återinventering av naturtypens utbredning och bevarandetillstånd.

Bevarandetillstånd

Samtliga delområden med hållmarkstorräng inventerades 2006 utom ett mindre område söder om Fykan på Källeberget. Samtliga områden har bedömts ha gynnsamt bevarandetillstånd. Gräsmarksuppföljningen 2006-2014 indikerar att flest hävgynnade gräsmarksarter finns i de västra delområdena.

91D0 - Skogsbevuxen myr

Areal: 32 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturtypen är inte funnen i området. Det är rapporterat till regeringen att den bör utgå ur bevarandeplanen (2014).

BevarandemålNegativ påverkanBevarandeåtgärderBevarandetillstånd

1014 - Smalgrynsnäcka, *Vertigo angustior*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ramsvikslandet: Arten har hittats på Tryggö, något sydost om Kung Tryggves grav nedanför branten i vegetationsklädd bergsskrev. Platsen ligger sannolikt inom naturtypen 4030. Lokalen gränsar till utvecklingsmark väster om och en stig går upp genom skreven.

Generell beskrivning: Smalgrynsnäcka förekommer i flera habitat. Samtidigt är smalgrynsnäckan mycket specifik när det gäller valet av mikrohabitat då den behöver rätt fuktighet och lucker förna. Smalgrynsnäckan är kalk-gynnad och är vanligast kustnära. Den förekommer i askdominerade lövkärr men även i torrare skogar, ofta i branter och på block. Träd vars löv erbjuder lättillgängliga kalkkällor i form av kalciumcitrat, som t.ex. lind, ask, lönn, hassel och sälj är viktiga. Arten förekommer även i kalkrika betesmarker med svagt till måttligt betestryck, blir betestrycket blir för hårt försvinner den. I torr betesmark hittar man ofta den i anslutning till fuktiga sänkor, strandbrinkar och i branter. I kalkrika områden kan smalgrynsnäckan även finnas i strandnära miljöer, t.ex. på betade havsstrandängar. En annan viktig miljö är rikkärr och kalkfuktängar. Smalgrynsnäckan är starkt beroende av stabila förhållanden i markens förnaskikt och klarar inte översvämningar, däremot kortvarig översköljning och viss saltpåverkan (havsvatten som sprayar över lokalerna). Smalgrynsnäckan accepterar ganska täta bestånd av starr dock ej täta, höga bestånd av högväxta näringsgynnade arter. Under torrare perioder söker den sig ner en liten bit i marken och uppehåller sig i det översta jordlagret. Arten sprider sig ytterst långsamt, i storleksordningen med några få meter per år, vilket innebär att den är hänvisad till just det område där den lever. Långdistansspridning sker dock sporadiskt, sannolikt med större däggdjur och fåglar.

Bevarandemål

Antalet lokaler inom Natura 2000-området med lämplig livsmiljö för smalgrynsnäckan ska inte minska. Naturmiljön där arten har sin livsmiljö ska vara stabil och skötas på liknande sätt år från år. Hydrologin och vattenståndet ska variera naturligt. Hydromorfologiska strukturer som är väl förknippade med naturtypen ska finnas. Avvattande eller tillrinnande diken eller körspår eller andra avvattande anläggningar som medför negativ påverkan ska inte finnas. Antropogen näringstillförsel ska inte förekomma. Ett för starkt betestryck med höga djurtätheter som orsakar söndertramp av rikkärrens strukturer samt medför stor tillförsel av urin och dynga ska inte förekomma. Igenväxningsvegetation ska inte förekomma mer än i begränsad omfattning.

Negativ påverkan

- Det allvarligaste hotet mot smalgrynsnäcka är utdikning, dränering samt andra ingrepp i närheten som t.ex. ledningsgrävning och vägdragningar som ändrar de hydrologiska förhållandena och leder till uttorkning av artens livsmiljöer.
- Eutrofiering som leder till igenväxning och förändrade växtsamhällen.
- Upphörd hävd kan leda till igenväxning med träd och buskar.
- För höga djurtätheter kan leda till att rikkärrens strukturer förändras, eutrofiering till följd av stor tillförsel av urin och dynga från djuren.
- Stödutfodring i marker med betade rikkärr kan leda till eutrofiering och igenväxning med högrötsvegetation.
- Försämrad miljö till följd av utsläpp av försurande och gödande ämnen.
- Avverkning/gallring i skogsbiotoper kan leda till uttorkning.

Bevarandeåtgärder

- Fortsatt skötsel och hävd på liknande sätt som hitintills varit brukligt på fyndlokalen och dess närmiljö.
- Vid eventuell röjning i utvecklingsmarken nära snäckans lokal måste hänsyn tas så att hydrologi och vegetation inte förändras markant, då det skulle kunna vara negativt för arten.
- Återkommande inventeringar för att konstatera förekomst av arten.

Bevarandetillstånd

Smalgrynsnäckans bevarandetillstånd är osäkert men bedöms vara gynnsamt då inga påtagliga förändringar av dess livsmiljö på platsen skett under senare år.

Smalgrynsnäckan är enligt Artportalen senast dokumenterad 2008 på Tryggös östra sida, 200 meter sydost om triangelpunkten, O 123 31 03, N 648 36 41 (+/- 10 meter) RT 90 2.5 gon.

Arten är enligt 2015 års rödlista livskraftig i Sverige. Internationellt var arten 1996 klassad som nära hotad, bedömningen är sedan dess inte uppdaterad.

Dokumentation

Artdatabanken, 2015 års rödlista

Artportalen. ArtDatabanken SLU. www.artportalen.se. Uttag 2015-10

Bingman, I. (ed.) 1994: Myrskyddsplan för Sverige. Naturvårdsverket. ISBN 91-620-1113-8.

Hultengren, S., Olsson, K. 1995: Värdefulla odlingslandskap i Göteborgs och Bohus län. Bevarandeprogram för odlingslandskapets natur- och kulturvärden. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, rapport 1995:21. ISSN 1104-487X.

Hultengren, S., Olvmo, M. 1990. Ängar och hagar i Sotenäs kommun. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, 1991:3.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län. Områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv samt områden med geografiska bestämmelser.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län. 1969: Skötselplan för naturreservatet Ramvikslandet och Tryggö. Beslut 1969-04-18.

Naturvårdsverket. Art- och naturtypsvisa vägledningar. www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Natura-2000/

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län. Våtmarker i Göteborgs och Bohus län.

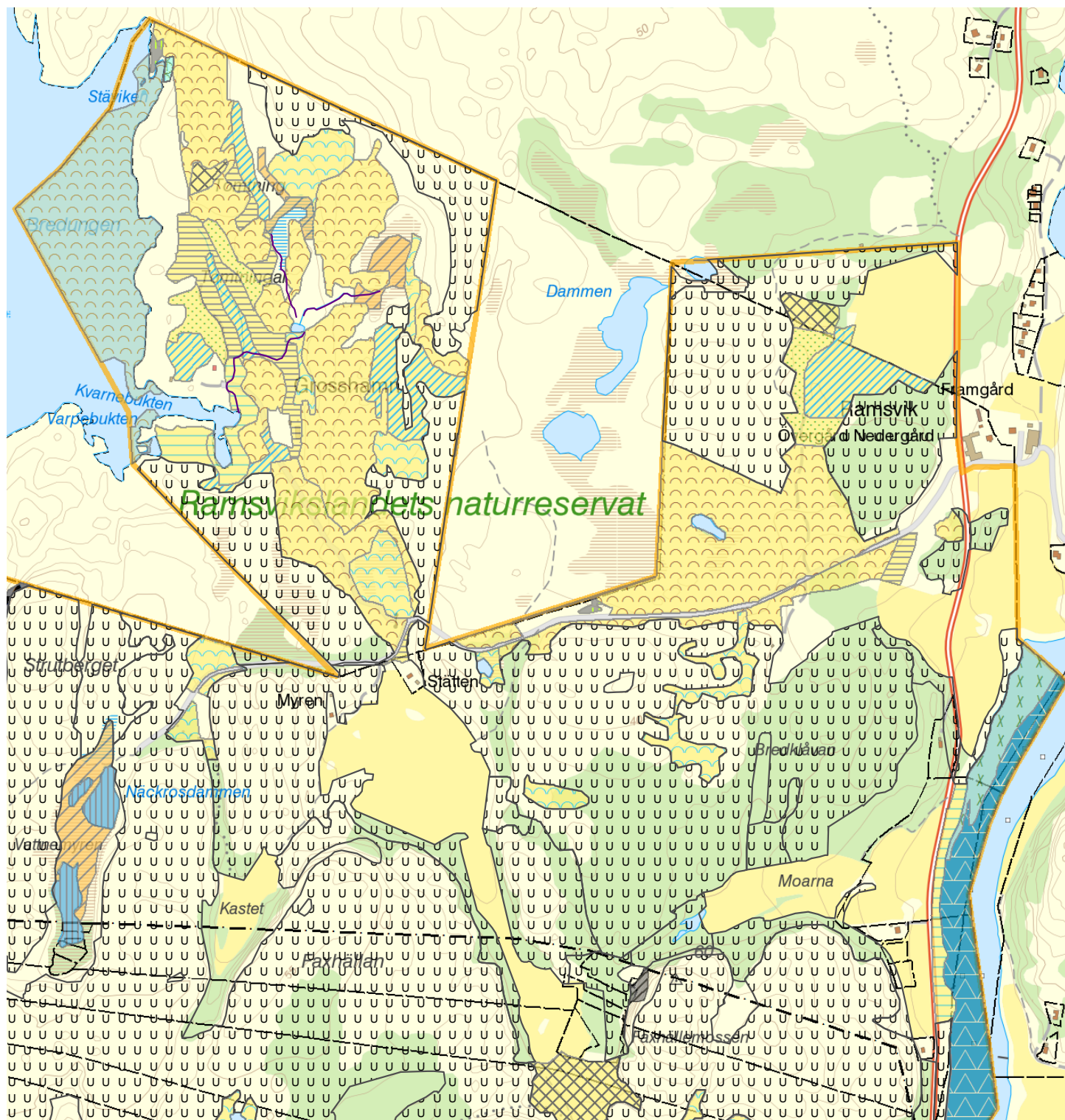
Bilagor

Kartor:

1. Natura 2000-områdets avgränsning, beslutskarta
- 2 - 6. Naturtypskartor

0 125 250 500 Meters

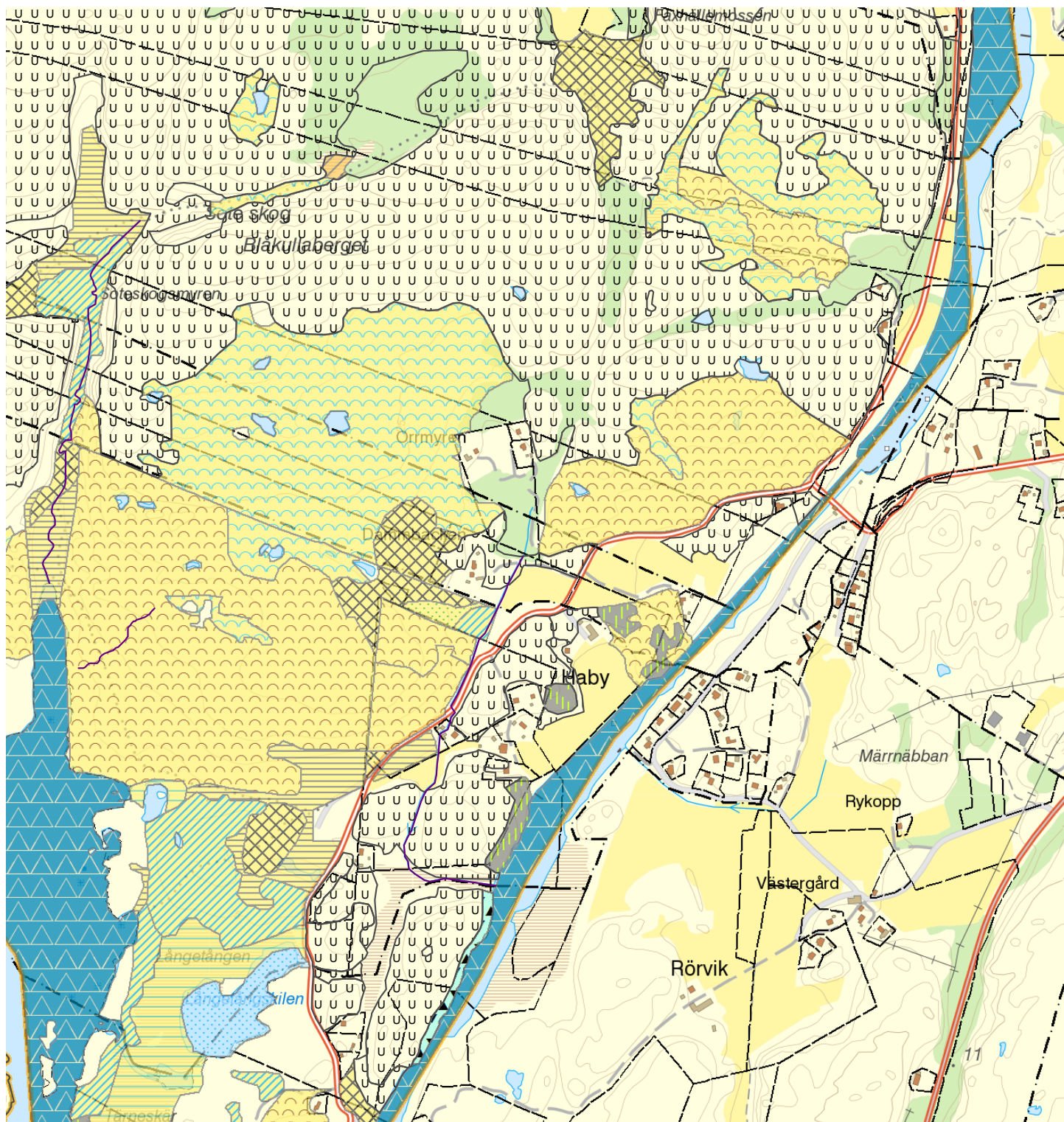
Natura 2000-naturtypskarta, Ramsvikslandet SE0520042, Sotenäs kommun

	1140 - Blottade ler- och sandbottnar		4010 - Fukthedar		6410 - Fuktängar		Utvecklingsmark		Natura 2000 Habitatdirektiv
	1160 - Vikar och sund		4030 - Torra hedar		7140 - Öppna mossar och kärr				
	1170 - Rev		6210 - Kalkgräsmarker		8110 - Silikatrasmarker				
	1330 - Salta strandängar		6230 - Stagg-gräsmarker		8230 - Hällmarkstorräng				
	3160 - Myrsjöar		6270 - Silikatgräsmarker		1220 - Sten och grusvallar				
					8220 - Silikatbranter				

Karta 1, norra delen

0 200 400 600 Meter

Natura 2000-naturtypskarta, Ramsvikslandet SE0520042, Sotenäs kommun

1150 - Laguner	4030 - Torra hedar	6410 - Fuktängar	Utvecklingsmark	Natura 2000 Habitatdirektiv
1160 - Vikar och sund	6210 - Kalkgräsmarker	7140 - Öppna mossar och kärr		
1330 - Salta strandängar	6230 - Stagg-gräsmarker	8230 - Hällmarkstorräng		
4010 - Fukthedar	6270 - Silikatgräsmarker	1230 - Havsklippor		

Karta 2, mellersta/östra delen

0 200 400 600 Meter

© Länsstyrelsen i Västra Götalands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

Skala (i A4): 1:10 000

Natura 2000-naturtypskarta, Ramsvikslandet SE0520042, Sotenäs kommun

	1140 - Blottade ler- och sandbottnar		1330 - Salta strandängar		6270 - Silikatgräsmarker		Utvecklingsmark		Natura 2000 Habitatdirektivet
	1150 - Laguner		4010 - Fukthedar		6410 - Fuktängar				
	1160 - Vikar och sund		4030 - Torra hedar		8110 - Silikatrasmarker				
	1170 - Rev		6210 - Kalkgräsmarker		8230 - Hällmarkstorräng				
					1220 - Sten och grusvallar				
					1230 - Havsklippor				
					8220 - Silikatbranter				
					1210 - Driftvallar				

Karta 4, sydvästra delen

0 200 400 600 Meter

© Länsstyrelsen i Västra Götalands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

Skala (i A4): 1:10 000

Natura 2000-naturtypskarta, Ramsvikslandet SE0520042, Sotenäs kommun

1140 - Blottade ler- och sandbottnar	1330 - Salta strandängar	6210 - Kalkgräsmarker	U U Utvecklingsmark	Natura 2000 Habitatdirektivet
1150 - Laguner	4010 - Fukthedar	6410 - Fuktängar		
1160 - Vikar och sund	4030 - Torra hedar	8230 - Hällmarkstorräng		
		1220 - Sten och grusvallar		
		1230 - Havsklippor		
		8220 - Silikatbranter		

Karta 5, södra delen

0 200 400 600 Meter

© Länsstyrelsen i Västra Götalands län
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

Skala (i A4): 1:10 000

